

Förvaltningsrätten i Linköping
Brigadgatan 3
581 04 Linköping

INKOM: 2022-12-19
MÅLNR: 8313-22
AKTBIL: 7

Skickas endast per e-post:
forvaltningsrattenilinkoping@dom.se

Utveckling av grunder

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) inkommer här med utveckling av grunderna för bolagets överklagande daterat den 7 november 2022 av Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) föreläggande om återtag av feldeponerat S.14-avfall (SSM2021-1384-3).

Yrkande

SKB vidhåller att föreläggandet ska upphävas.

Det överklagade beslutet

SSM har genom det överklagade beslutet förelagt SKB att ta ut samtliga avfallskollin av typen S.14 från slutförvaret för kortlivat radioaktivt avfall (SFR), för hantering inför återdeponering eller borttransport, så snart som möjligt och senast innan avfall förs till de utbyggda delarna av anläggningen.

SKB ska enligt föreläggandet vidare årligen, med start senast den 30 april 2023, inkomma med en redovisning av genomfört arbete samt planerade insatser fram till dess att allt S.14-avfall har återtagits.

Det överklagade föreläggandet har utfärdats med stöd av 8 kap. 6 § strålskyddslagen (2018:396) samt 18 § lag om kärnteknisk verksamhet (1984:3). Genom bestämmelserna ges SSM rätt att utfärda de förelägganden som krävs för att strålskyddslagen respektive kärntekniklagen ska efterlevas. Både strålskydds- och kärntekniklagens huvudsakliga ändamål är att förhindra och begränsa utsläpp av radioaktiva ämnen och exponering av miljön för joniserande strålning.

Prövande instans

Av överlämnandeskriften framgår att SSM överlämnat SKB:s överklagande till både förvaltningsrätten och regeringen för prövning. Förelägganden som grundas på strålskyddslagen ska prövas av förvaltningsrätt medan förelägganden som grundas på kärntekniklagen ska prövas av regeringen. SKB kan utifrån det överklagade beslutet inte bedöma om föreläggandet i olika delar grundats på strålskydds- eller kärntekniklagen eller om båda lagarna legat till grund för föreläggandet i lika delar.

SKB anser att det är lämpligt att låta SSM yttra sig över frågan gällande vilken eller vilka instanser som har att pröva överklagandet.

SKB har denna dag gett in ett likalydande yttrande till regeringen.

Grunder

Som framgår av överklagan motsätter sig inte SKB att återtag av det feldeponerade S.14-avfallet sker innan avfall tillförs utbyggda delar av SFR.

SKB noterar dock att föreläggandet, såsom det utformats, även ålägger SKB att verka för att avfallet återtas så snart som möjligt. Föreläggandet ålägger vidare SKB att omedelbart börja planera för och därefter för SSM årligen redovisa genomförda och planerade insatser för återtag av avfallet.

Att SKB förelagts att återta avfallet så snart som möjligt riskerar att leda till en situation där SKB, för att efterkomma föreläggandet, kan komma att behöva hantera och förvara avfallet på ett sätt som leder till ökade risker ur strålsäkerhetssynpunkt.

SKB menar mot denna bakgrund att föreläggandet i sin nuvarande utformning inte är ändamålsenligt utformat. Skälen för detta utvecklas närmare nedan.

Omständigheter i sak

SKB har i egenskap av verksamhetsutövare för SFR möjlighet att efterkomma föreläggandet genom att omedelbart påbörja planeringen för återtag och därefter genomföra detta så snart som möjligt. Efter att avfallet återtagits från SFR så kommer avfallet dock att behöva transporteras bort för rekonditionering och mellanlagring på annan plats, även om vissa delar av avfallet eventuellt kan återdeponeras i SFR utan mellanliggande rekonditionering.

SKB vill här understryka att bolagets möjlighet att efterkomma föreläggandet förutsätter att begreppet ”hantering” endast avser de moment som behöver genomföras för att avfallet ska kunna tas upp ur SFR och eventuellt tillfälligt mellanlagras på annan plats inom SFR:s verksamhetsområde i väntan på borttransport. SKB har varken faktisk eller rättslig möjlighet att rekonditionera eller på annat sätt hantera avfallet efter det tagits upp ur från SFR.

Ansvar för avfallet är ännu inte fastställt

Ansvar för att hanteringen av det feldoponerade S.14-avfallet efter att det återtagits från SFR faller enligt 5 kap. 3 § strålskyddslagen på de aktörer som ursprungligen producerat avfallet. Det är således dessa aktörer som kommer ansvara för att omhänderta och transportera bort avfallet för rekonditionering och slutlig mellanlagring efter att avfallet återtagits från SFR. I dagsläget är det dock inte slutligt fastställt vem eller vilka av producenterna av S.14-avfallet som ska ansvara för hanteringen av avfallet.

AB Svafö (Svafö) har i brev till regeringen den 14 december 2020 meddelat att bolaget har möjlighet att ta emot, konditionera och mellanlagra återtaget S.14-avfall under förutsättning att staten finansierar kostnaden för återtag vilket inkluderar anläggandet av ett nytt mellanlager.

Efter Svafös brev till regeringen den 14 december 2020 gav Miljödepartementet i uppdrag till SSM att genomföra en utredning av ansvaret för det så kallade ”historiska avfallet” vilket inkluderar S.14-avfallet och till regeringen lämna förslag på fortsatt hantering och finansiering. SSM redovisade uppdraget till regeringen den 28 februari 2022. Inom Miljödepartementet pågår för närvarande en juridisk analys av ansvaret för avfallet vari SSM:s utredning utgör ett av flera underlag. Frågan om vem som ska

ta emot S.14-avfallet efter att det återtagits från SFR är således under utredning och ännu inte avgjord.

SSM har också gett de aktörer som ursprungligen producerat S.14-avfallet möjlighet att yttra sig över nu överklagat föreläggande riktat mot SKB. Av inkomna yttrande framgår att ett flertal av aktörerna motsätter sig framtida föreläggande att motta återtaget avfall innan frågan om hantering och finansiering av återtaget i dess helhet är utrett.

Konsekvenser vid återtag innan ansvar för avfallet fastställts

I dagsläget finns ingen aktör som ålagts att ta emot avfallet och inte heller någon som har praktisk möjlighet att göra detta. Det innebär att SKB, för det fall avfallet återtas innan ansvaret för omhändertagandet av avfallet fastställts och ett mellanlager dit avfallet kan transporteras har upprättats, skulle behöva förvara återtaget avfall ovan jord eller i adekvat förvarssal på SFR:s verksamhetsområde i Forsmark.

Temporär mellanlagring ovan jord eller i annan förvarssal inom SFR:s verksamhetsområde bedöms i dagsläget endast vara möjligt under kortare tid ur strålsäkerhetssynpunkt eftersom verksamheten vid SFR inte är ämnad att mellanförvara radioaktivt avfall längre tidsperioder.

Hanteringssteg kopplat till återtag av avfall från SFR medför också potentiella risker ur arbetsmiljö- och strålskyddssynpunkt för involverad personal vilket innebär att hanteringen ska ske med så få operationella steg som möjligt för att minimera dessa risker. Ett återtag som kräver temporär mellanlagring av avfallet inom SFR:s verksamhetsområde skulle sannolikt kräva fler operationella steg jämfört med om avfallet direkt kunde transporteras till extern mottagare för rekonditionering.

Att förvara avfallet ovan jord på Forsmarksområdet skulle alltså vara sämre ur strålsäkerhetssynpunkt jämfört med att låta avfallet vara kvar i SFR fram till dess ansvarsfrågan är slutligt utredd, något som enligt SKB rimligen bör ha skett i tid innan utbyggda delar av SFR planeras tas i drift omkring 2030.

SKB saknar också möjlighet att på ett rationellt sätt påbörja planering av återtaget eftersom bolaget innan dess ansvarsfrågan avseende avfallet slutligt avgjorts saknar närmare vetskap om hur avfallet eventuellt kommer behöva omhändertas på Forsmarksområdet samt hur, när och till vem avfallet sedermera ska transporteras.

Mot bakgrund av ovanstående anser SKB att föreläggandet såsom det utformats ålägger SKB att vidta åtgärder som inte kan anses ändamålsenliga ur strålsäkerhetssynpunkt. SKB anser därför att föreläggandet ska upphävas.

Svensk Kärnbränslehantering AB

Jessica Palmqvist